

TÁRSADALOMFÖLDRAJZI FOLYAMATOK
KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN: PROBLÉMÁK,
TENDENCIÁK, IRÁNYZATOK

Nemzetközi földrajzi konferencia
Beregszász, 2020. március 26–27.

Tanulmánykötet

1. kötet

СОЦІАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ
В СХІДНО-ЦЕНТРАЛЬНІЙ ЄВРОПІ: ПРОБЛЕМИ,
ТЕНДЕНЦІЇ, НАПРЯМИ

Міжнародна наукова географічна конференція
Берегове, 26–27 березня 2020 року

Збірник наукових робіт

Том 1

HUMAN GEOGRAPHICAL PROCESSES
IN EAST CENTRAL EUROPE: PROBLEMS,
TENDENCIES AND TRENDS

International Geographical Conference
Berehove, March 26–27, 2020

Selected papers

Volume 1

II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA

**TÁRSADALOMFÖLDRAJZI FOLYAMATOK
KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN: PROBLÉMÁK,
TENDENCIÁK, IRÁNYZATOK**

Nemzetközi földrajzi konferencia
Beregszász, 2020. március 26–27.

Tanulmánykötet

1. kötet

„RIK-U” Kft.

Ungvár

2020

УДК (ЕТО): 911.3(4-11)(4-191.2)
T– 32

A kétkötetes kiadvány a Beregszászban, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán 2020. március 26–27-re tervezett, de a koronavírus-járvány miatt bevezetett karantén következtében elhalasztott *Társadalomföldrajzi folyamatok Kelet-Közép-Európában: problémák, tendenciák, irányzatok* című nemzetközi földrajzi konferenciára beküldött előadások anyagát tartalmazza.

Készült a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kiadói Részlege és Földtudományi és Turizmus Tanszéke közreműködésével.

Szerkesztőbizottság: *Berghauer Sándor, Dávid Lóránt Dénes, Dnyisztrjanszkij Miroszlav, Fodor Gyula, Gergely Livia, Gönczy Sándor, Izsák Tibor, Mocá Andrij, Molnár D. István, Molnár József, Nagy Tibor, Oláh Natália, Papp Géza, Sass Enikő, Sesuka Halina, Tóth Attila, Vince Tímea, Virván Olga*

Műszaki szerkesztés: *Dobos Sándor*

Tördelés: *Dobos Sándor, Orbán Melinda, Tótin Viktória*

Korrektúra: *Kordonec Oleksandr, Pusztai-Tárczy Beatrix, Sin Edina, Vrabely Tamás*

Borítóterv: *Molnár D. István*

ETO-besorolás: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A kiadásért felelnek: *Orosz Ildikó, Dobos Sándor*

A kötetben található tanulmányokat
a nemzetközi földrajzi konferencia Tudományos Tanácsa lektorálta.

A közölt tanulmányok tartalmáért a szerzők a felelősek.

A kiadvány tartalmát az „Unicheck”
online plágium-ellenőrző program segítségével ellenőriztük.

**A konferenciát és a kiadvány megjelenését
Magyarország kormánya, továbbá a Nemzetstratégiai Kutatóintézet támogatta:**

Kiadó és nyomdai munkák: „RIK-U” Kft.
88 000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: print@rik.com.ua
Felelős vezető: Sztanyisevszkij Jevgen

ISBN 978-617-7868-12-4
ISBN 978-617-7868-13-1 (T. 1)

© A szerzők, 2020
© A szerkesztőbizottság, 2020
© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2020

ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. Ф. РАКОЦІ ІІ

**СОЦІАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ
В СХІДНО-ЦЕНТРАЛЬНІЙ ЄВРОПІ: ПРОБЛЕМИ,
ТЕНДЕНЦІЇ, НАПРЯМИ**

Міжнародна наукова географічна конференція
Берегове, 26–27 березня 2020 року

Збірник наукових робіт

Том 1

ТОВ «РІК-У»

Ужгород

2020

УДК: 911.3(4-11)(4-191.2)
Т– 32

Двотомний збірник містить матеріали доповідей міжнародної наукової географічної конференції *Соціально-географічні процеси в Східно-Центральній Європі: проблеми, тенденції, напрями*, яка мала відбутися 26–27 березня 2020 року в Закарпатському угорському інституті ім. Ф. Ракоці ІІ (м. Берегове), однак через епідемію коронавірусу та запровадження карантину була відкладена.

Підготовлено Видавничим відділом спільно з кафедрою географії та туризму Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ

Редакційна колегія: *Олександр Бергхауер, Лорант-Дейнеш Давід, Мирослав Дністрянський, Дюло Фодор, Лівія Гергей, Шандор Генці, Тібор Іжак, Андрій Моца, Стефан Молнар Д., Йосип Молнар, Тібор Нодь, Наталія Олаг, Гейзо Папп, Еники Шаш, Галина Щука, Атілла Товт, Тімео Вінце, Ольга Вірван*

Технічне редагування: *Олександр Добош*

Верстка: *Вікторія Товтін, Мелінда Орбан, Олександр Добош*

Коректура: *Беатрікс Пустой-Гарці, Едіна Шін, Олександр Кордонець, Томаш Врabelь*

Обкладинка: *Стефан Молнар Д.*

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр “Опацої Черє Янош” при ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ*

Відповідальні за випуск: *Ільдико Орос, Олександр Добош*

Матеріали видання рецензовані Науковою радою міжнародної наукової географічної конференції.

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Матеріали збірника були перевірені на наявність збігів і запозичень сервісом «Unicheck».

Проведення конференції та друк видання здійснено за підтримки уряду Угорщини й Інституту національних стратегічних досліджень:

Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»
вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88 000. Електронна пошта: print@rik.com.ua
Генеральний директор: Євген Станішевський

ISBN 978-617-7868-12-4

ISBN 978-617-7868-13-1 (Т. 1)

© Автори, 2020

© Редакційна колегія, 2020

© Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, 2020

FERENC RÁKÓCZI II TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN
COLLEGE OF HIGHER EDUCATION

**HUMAN GEOGRAPHICAL PROCESSES
IN EAST CENTRAL EUROPE: PROBLEMS,
TENDENCIES AND TRENDS**

International Geographical Conference
Berehove, March 26–27, 2020

Selected papers

Volume 1

“RIK-U” LLC
Uzhhorod
2020

УДК (UDC): 911.3(4-11)(4-191.2)
T- 32

The two-volume publication contains the speeches submitted for the international geographical conference under the title *Human geographical processes in East Central Europe: problems, tendencies and trends* that was to be held in Berehove, at Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education on 26–27 March 2020, but was postponed due to the quarantine preventive measures introduced as a result of coronavirus epidemic.

Prepared at the Publishing Department of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education in cooperation with the Department of Geography and Tourism

Editorial Board: *Sándor Berghauer, Lóránt Dénes Dávid, Myroslav Dnistrians'kiy, Gyula Fodor, Livia Gergely, Sándor Gönczy, Tibor Izsák, Andriy Motsa, István Molnár D., József Molnár, Tibor Nagy, Natália Oláh, Géza Papp, Enikő Sass, Halyna Shchuka, Attila Tóth, Tímea Vince, Olga Virván*

Technical editing: *Sándor Dobos*

Page proof: *Melinda Orbán, Sándor Dobos, Viktória Tótin*

Proof-reading: *Beatrix Pustai-Tárczy, Edina Sin, Oleksandr Kordonec, Tamás Vrabely*

Cover design: *István Molnár D.*

Universal Decimal Classification (UDC): *Apáczai Csere János Library of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

Responsible for publishing: *Ildikó Orosz, Sándor Dobos*

The research papers of the volume were proofread by the Scientific Council of the international geographical conference.

Authors are responsible for the content of the research papers.

The content of the research papers was checked by Unicheck Plagiarism Checker Service and Plugin.

**The conference and the publication of the research papers
sponsored by the government of Hungary and the Research Institute for National Strategy:**

Publishing and printing: "RIK-U" LLC
Gagarin Street 36, 88 000 Uzhhorod, Ukraine. E-mail: print@rik.com.ua
Responsible manager: Jevgen Stanyisevskiy

ISBN 978-617-7868-12-4

ISBN 978-617-7868-13-1 (T. 1)

© Authors, 2020

© Editorial Board, 2020

© Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2020

TARTALOM / ЗМІСТ / CONTENT

1. KÖTET / TOM 1 / VOLUME 1

ELŐSZÓ	23
ПЕРЕДМОВА.....	24
PREFACE	25
ПЕРЕДМОВА.....	26
ELŐSZÓ	27
PREFACE	28
<i>Plenáris előadások / Пленарні доповіді / Plenary Presentations</i>	<i>29</i>
Маруняк Є. О.: РЕГІОНАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ ТА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА: ПОШУК БАЛАНСУ	31
Мезенцев К. – Провотар Н.: НЕОДНОЗНАЧНІ ПРИМІСЬКІ ПРОСТОРИ: РОЗШИРЕННЯ ЧИ ЗВУЖЕННЯ ПОВСЯКДЕННИХ ПРАКТИК?	41
Руденко Л. Г. – Дронова О. Л.: ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НАПРЯМКИ ВПРОВАДЖЕННЯ І ЗАВДАННЯ ГЕОГРАФІЇ	47
<i>Népesség- és társadalomföldrajz / Географія населення та соціальна географія / Population and Social Geography</i>	<i>53</i>
Bagdi, Róbert: ETHNIC MINORITIES AND THEIR LANGUAGE IN HUNGARIAN COUNTY SEATS – THE CENSUS OF 2011	55
Berki, Márton – Sivadó, Brigitta: SECULARIZATION OR A RELIGIOUS REVIVAL? – RELIGIOSITY IN DUNAÚJVÁROS AND KAZINCBARCIKA DURING AND AFTER SOCIALISM.....	65
Dancs György: DEMOGRÁFIAI HELYZETKÉP ÉSZAKKELET-MAGYARORSZÁGON AZ 1831-ES KOLERAJÁRVÁNY IDEJÉN.....	73

<i>Дністрянський М. С.:</i> ОСНОВНІ ЕТАПИ ЗАСЕЛЕННЯ ГИРСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ.....	83
<i>Dusek Tamás:</i> AZ OKOSVÁROSOK KOMPLEX MUTATÓSZÁMAINAK TARTALMI ÉS MÓDSZERTANI KÉRDÉSEI.....	91
<i>Egri Zoltán – Uzzoli Annamária:</i> AZ EGÉSZSÉGEGYENLŐTLENSÉGEK NÉHÁNY ÖSSZEFÜGGÉSE A TÁRSADALMI-GAZDASÁGI EGYENLŐTLENSÉGEKKEL MAGYARORSZÁGON.....	99
<i>Fabula, Szabolcs – Ilcsikné Makra, Zsófia – Pál, Viktor – Lados, Gábor – Boros, Lajos:</i> MIGRATION INTENTIONS AND MOTIVES OF HEALTH WORKERS AND MEDICAL STUDENTS – A COUNTRY CASE STUDY FROM HUNGARY	107
<i>Гукалова І. В.:</i> ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНИЙ КОНТЕКСТ ОСМИСЛЕННЯ ПЕРЕДУМОВ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ	115
<i>Гаврилюк О.:</i> СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ У РАДЯНСЬКОМУ РОЗПОДІЛІ ЖИТЛА – ВІД СТАЛІНІЗМУ ДО РОЗВИНЕНОГО СОЦІАЛІЗМУ. РЕЗУЛЬТАТИ ПОЛЬОВОЇ РОБОТИ У МІСТІ ДНІПРО [ЕКС ДНІПРОПЕТРОВСЬК], УКРАЇНА	123
<i>Лейберюк О. М.:</i> МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОСТОРОВИХ БАЗ ДАНИХ ДЕМОГРАФІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК НАСЕЛЕННЯ.....	133
<i>Molnár D. István:</i> A KÖZIGAZGATÁSI TÉRFELOSZTÁS VÁLTOZÁSAI KÁRPÁTALJÁN UKRAJNA FÜGGETLENNÉ VÁLÁSÁT KÖVETŐEN.....	139
<i>Molnár József:</i> MÓDSZEREK A NÉPESSÉG ELHELYEZKEDÉSE, ILLETVE A NÉPSŰRŰSÉG TÉRKÉPI ÁBRÁZOLÁSÁRA – KÁRPÁTALJA PÉLDÁJÁN.....	147
<i>Obádovics Csilla:</i> NÉPESEDÉSI FOLYAMATOK KÜLÖNBSEGEI A KÁRPÁT-MEDENCE NÉHÁNY ORSZÁGÁBAN	157
<i>Patkós Csaba – Tóth Antal:</i> MAGYAR FIATALOK MIGRÁCIÓJA EMPIRIKUS KUTATÁSOK TÜKRÉBEN	167

Підгрушній Г. П. – Сікорська Л. Б.: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ НАСЕЛЕННЯ МІСТ УКРАЇНИ	177
Поливач К. А.: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЯВЛЕННЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО КАРКАСУ УКРАЇНИ	185
Пугач С. О. – Мезенцев К. В.: ПРОСТОРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	193
Rigóczy Csaba: A VÁROSI OTTHON-ATTITÚD VIZSGÁLATA	201
Siskáné Szilasi Beáta – Halász Levente: A KELET- ÉS KÖZÉP-EURÓPAI GAZDASÁGI ALAPÚ KIVÁNDORLÁS MINT ÉLETSTRATÉGIA – A SZUBJEKTÍV JÓL-LÉT SZINTJEI KÜLFÖLDÖN.....	211
Tolnai Gábor: KELET-KÖZÉP-EURÓPAI FŐVÁROSOK VÍZPARTI MEGÚJULÁSA BUDAPEST, BELGRÁD ÉS KIJEV PÉLDÁJÁN	221
Tuza Benedek: BELSŐ-ERZSÉBETVÁROS TÁRSADALMI KONFLIKTUSAI	231
Veselicz Adél: A LEADER HELYI AKCIÓCSOPORTOK MŰKÖDÉSÉNEK VIZSGÁLATA TERÜLETI EGYENLŐTLENSÉGI INDEXEK SEGÍTSÉGÉVEL.....	241
Вірван О. О.: ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ ДЕПУТАТСЬКИХ КОРПУСІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ БЕРЕГІВСЬКОГО РАЙОНУ	251
<i>Régiók és határok / Regioni та кордони / Regions and Borders.....</i>	257
Bodó, Pál Bence: EXTERNAL DEBT ACCUMULATION IN KYRGYZSTAN.....	259
Cserniczkó István: HOL A HATÁR, AVAGY MEDDIG TART EGY NYELVTERÜLET? EGY DIALEKTUSKONTINUUM ÖNÁLLÓ NYELVEKRE OSZTÁSÁNAK PROBLÉMÁI.....	269
Elekes Tibor – Szilágyi Ferenc: A HABSBURG BIRODALOM TÉRSZERVEZÉSI KÍSÉRLETEI DÉLKELET-ERDÉLYBEN	279

Hajdú Zoltán: TÉRKÖZÖSSÉGI, ÉRDEKKÖZÖSSÉGI, „SORS-KÖZÖSSÉGI” ÁLLAMCSOPORTOK FORMÁLÓDÁSA AZ EURÓPAI UNIÓ KELETI TÉRSÉGÉBEN.....	289
Kozma, Dorottya Edina: COMPOSITE SUSTAINABLE DEVELOPMENT INDICATORS IN CASE OF 28 EUROPEAN UNION MEMBER STATES.....	299
Кравцова І. В.: ГЕОГРАФІЧНИЙ ФЕНОМЕН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ	309
Szabó Pál: FOGYASZTÁSFÖLDRAJZI DIMENZIÓK A POSZT-SZOCIALISTA TÉRSÉGBEN	317
Склярська О. І.: ЕЛЕКТОРАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ У ПРИКОРДОННИХ ЕТНІЧНО НЕОДНОРІДНИХ РАЙОНАХ УКРАЇНИ.....	327
<i>Nemzeti kisebbségek által lakott térségek társadalmi és gazdasági pozíciói Kelet- és Közép-Európában / Соціальні та економічні позиції регіонів із компактним проживанням національних меншин у Східній та Центральній Європі / Social and Economic Positions of the Regions Inhabited with Ethnic Minorities in Central and Eastern-Europe</i>	335
Körmöczi Gábor: A NÉPI KULTÚRA TÁMOGATÁSPOLITIKÁJÁNAK TERÜLETI ASPEKTUSAI MAGYARORSZÁGON ÉS ROMÁNIÁBAN A CSÓRI SÁNDOR ALAP FINANSZÍROZÁSAINAK TÜKRÉBEN	337
Linc Annamária: A MAGYAR–UKRÁN HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSEK LEHETŐSÉGEI ÉS KORLÁTAI.....	347
Samu István – Kulcsár László: ÖSSZENŐ, AMI ÖSSZETARTOZIK. A TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI KAPCSOLATOK REKONSTRUKCIÓJA KÉT IPOLY MENTI FALUBAN A FOLYÓ SZEMKÖZTI OLDALÁN	355
Szalkai Gábor: SZIMBOLIKUS HARCOK A KÁRPÁTOK ÁTJÁRÓIBAN.....	365
Tőzsér Anett: A MAGYAR TURIZMUS KÁRPÁT-MEDENCEI SZINTŰ KITERJESZTÉSÉNEK INDOKOLTSÁGA ÉS LEHETŐSÉGEI.....	373

2. KÖTET / TOM 2 / VOLUME 2

<i>Turizmus / Туризм / Tourism</i>	407
Алієв В. В.: СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	409
Аріон О. В. – Бричук М. С.: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МИС- ЛИВСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	415
Чернишова Т. М.: SWOT-АНАЛІЗ ТА СТРАТЕГІЧНІ АЛЬ- ТЕРНАТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	425
Elekes Tibor – Kápolnási Zsolt: AZ AGYAGFALVA EMLÉK- HÁZ IDEGENFORGALMI JELENTŐSÉGE, OKTATÁ- SI-NEVELÉSI LEHETŐSÉGEI.....	431
Gyuricza László – Szabó Balázs Attila: A MAGYARORSZÁ- GI SKANZENEK IDEGENFORGALMI SZEMPONTÚ VIZSGÁLATA.....	437
Kalmárné Rimóczi Csilla – Bakos Róbertné: AZ ONLINE KOM- MUNIKÁCIÓ JELENTŐSÉGE AZ UTAZÁSI DÖNTÉ- SEKBEN.....	447
Калмикова І. С. – Меліх О. О. – Меліх Т. Г.: СОЦІАЛЬНО- ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ТА ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ.....	457
Kampó Ildikó: AZ EU-S TURISZTIKAI FEJLESZTÉ- SI PROGRAMOK MEGJELENÉSE KÁRPÁTALJA HEGYVIDÉKI TERÜLETEIN.....	465
Kátay Ákos: A GLOBÁLIS SZÁLLODAVÁLLALATOK TER- JESZKEDÉSI AKTIVITÁSA ÉSZTORSZÁG, LETT- ORSZÁG, LITVÁNIA, BELARUSZ, UKRAJNA ÉS MOLDOVA FŐVÁROSAIBAN.....	475
Kóródi, Márta – Mondok, Anita – Szabó, Attila: THE AWARE- NESS AND ACCEPTANCE OF THE TOURISM BRAND “HEART OF THE HUNGARIAN GREAT PLAIN” AND ITS ATTRACTIONS.....	485
Lontai-Szilágyi Zsuzsanna – Oláh Natália – Tóth Nikoletta Marian- na – Gönczy Sándor: KERESLETELEMZÉS A MAGYAR- ORSZÁGRÓL A KÁRPÁTALJAI BEREGVIDÉKRE ÉRKEZŐ TURISTÁK KÖRÉBEN.....	495

<i>Máltesics Péter – Varjas János: AZ INTERAKTÍV TANULÁS ÖSVÉNYEIN. HAZAI ÉS NEMZETKÖZI GEOPARKOK OKTATÁSI MEGOLDÁSAI.....</i>	505
<i>Машіка Г. В.: АТРАКЦІЯ ЯК ДОМІНУЮЧА СКЛАДОВА ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ</i>	515
<i>Mátyás Szabolcs – Tokodi Panna: A TURIZMUSBIZTONSÁG EGYES ÖSSZETEVŐINEK VIZSGÁLATA A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN</i>	523
<i>Меліх О. О. – Калмикова І. С. – Меліх Т. Г.: НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЧЕРЕЗ СФЕРУ ТУРИЗМУ</i>	533
<i>Mondok, Anita – Szüle, Picabo Heder: ADULTS-ONLY HOTEL – A POTENTIAL SPECIALIZATION FOR SUCCESS?</i>	539
<i>Осінчук А. С.: ПРАВОВИЙ ДИСКУРС ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	549
<i>Пацюк В. С. – Герасімова С. В.: РЕВІТАЛІЗАЦІЯ ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УКРАЇНІ.....</i>	557
<i>Papp Géza: A KÉZMŰVES TERMÉKEK IRÁNTI KERESLET KÁRPÁTALJA FESZTIVÁLJAIN</i>	565
<i>Sass Enikő – Berghauer Sándor: HELYZETKÉPAZ EGÁNEDE KÁRPÁTALJAI GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PROGRAM TURIZMUSRA GYAKOROLT HATÁSAIRÓL</i>	575
<i>Sütő László – Baranyi Kinga – Baráz Csaba – Holló Sándor – Homoki Erika – Cs. Nagy Ádám – Gasztonyi Éva: A BÜKK-VIDÉK GEOPARK FÖLDTUDOMÁNYI ÉRTÉKEINEK ÉRTÉKELÉSE</i>	585
<i>Ситник О. І. – Хлевнюк О. Я. – Працьовитий М. М.: НЕПЕВНЕ МАЙБУТНЄ ЧИ ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ГАЙВОРОНСЬКОЇ ВУЗЬКОКОЛІЙКИ</i>	595
<i>Смирнов І. Г.: ВОЄННИЙ ТУРИЗМ: ГЕТЬМАН П. КОНАШЕВИЧ-САГАЙДАЧНИЙ ЯК ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ЛОГІСТ.....</i>	605
<i>Tarpai József: A KÁRPÁTALJAI MAGYAR KÖZÖSSÉG MEGMARADÁSÁT SZOLGÁLÓ KULTURÁLIS ÉS TURISZTIKAI FEJLESZTÉSEK AKTUÁLIS PÉLDÁI</i>	613

Уварова Г. Ш.: ФЕСТИВАЛЬНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ, ГЕОГРАФІЯ І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ	621
Щука Г. П. – Сокол Т. Г.: МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ТУРИЗМІ: ПОТРЕБИ ТА МОЖЛИВОСТІ	629
<i>Környezeti problémák / Проблеми довкілля / Environmental problems.....</i>	635
Apró Anna: SZEMPONTOK A FÉNYSZENNYEZÉS OKTA- TÁSÁHOZ A TANTERVI SZABÁLYOZÁS VONAT- KOZÁSÁBAN	637
Csoma Zoltán – Háger Krisztián – Csoma Zsuzsanna: A VÉRKE CSATORNA ÜLEDÉKÉNEK NEHÉZFÉM-SZENNYE- ZETTSÉGE	643
Dobó Marianna: A VÁLTOZÁSKEZELÉSI MÓDSZERTAN ALKALMAZÁSÁNAK PROBLEMATIKÁJA A VÉ- DELMI IGAZGATÁS TÉRSÉGI TERVEZÉSÉBEN	651
Hafenschner, Viktória Priscilla – Jankó, Ferenc: ENVIRON- MENTAL CONTROVERSY ON THE GABCIKOVO- NAGYMAROS WATER DAM, THE DANUBE RIVER. THE ASPECTS OF HUNGARIAN SCIENCE	659
Hardi Tamás – Hegyiné Bolla Katalin: A SZUBURBANIZÁ- CIÓ KÖRNYEZETÁTALAKÍTÓ SZEREPE A GYŐRI AGGLOMERÁCIÓBAN	667
Гінзула М. Я. – Смілик О. В. – Тесьолкіна Т. С.: АНАЛІТИ- КА СТРАТЕГІЧНИХ ДОКУМЕНТІВ МЕНЕДЖМЕН- ТУ ВОДНОГО СЕКТОРУ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	675
Ігнатишин В. В. – Іжак Т. Й. – Ігнатишин М. Б.: МОНІТО- РИНГ ГЕОДИНАМІЧНОГО СТАНУ ЗАКАРПАТСЬ- КОГО ВНУТРІШНЬОГО ПРОГІНУ	683
Ігнатишин В. В. – Вербицький С. Т. – Ігнатишин А. В.: ГЕО- ФІЗИЧНІ ПОЛЯ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ЕКОЛОГІЧНО НЕ- БЕЗПЕЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ЗАКАРПАТТІ.....	691
Kajati, György – Németh, Mercédesz: THE ROLE OF LOCAL PRODUCTS IN EDUCATION AND THE ERASMUS+ PROGRAM	699

<i>Kályko A. – Bászjuk T. – Cselle D. – Napcsák I.:</i> A POLISSZJAI-ALFÖLD FOLYÓINAK JELENLEGI ÁLLAPOTA ÉS KÖRNYEZETI PROBLÉMÁJA.....	707
<i>Лісовський С. А.:</i> РОЛЬ ГЕОГРАФІЇ У ВПРОВАДЖЕННІ ПРОЦЕДУРИ СЕО ПРИ РОЗРОБЦІ ПЛАНІВ ПРОСТО-РОВОГО РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	713
<i>Solymos Karolina – Csoma Zoltán:</i> AKÁRPÁTALJAI-ALFÖLD TALAJAI FELVEHETŐ MIKROELEM-TARTALMÁNAK ÉS -ELLÁTOTTSÁGÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA ELTÉRŐ HATÁSMECHANIZMUSÚ KIVONÓSZEREKBEN.....	723
<i>Vince Tímea – Csoma Zoltán – Molnár D. István – Gönczy Sándor:</i> A FELSZÍNI VIZEK NEHÉZFÉM-TARTALMÁNAK VIZSGÁLATA A NAGYMUZSALYI ARANYBÁNYA MEDDŐINEK KÖRNYEZETÉBEN	731

A VÁROSI OTTHON-ATTITÚD VIZSGÁLATA

Rigóczki Csaba

*Eszterházy Károly Egyetem
csaba.rigoczki@nemzetigeografia.hu*

Abstract

EXAMINATION OF MUNICIPAL HOME-ATTITUDE

Rigóczki, Csaba

I am recently investigating what 13-14-year-old children think about the city or town, where their school is located. I am using an attitude questionnaire for my research. Furthermore, I am trying to identify the differences between the capital city, the suburbs, the countryside, and the trans-border cities.

Keywords: *environmental awareness, environmental education, attitude research, urban identity*

Kutatásomban 13-14 éves gyermekek városi-otthontudatát vizsgáltam kérdőíves attitűdkutatással. Jelen publikációban ennek részleteit mutatom be a terjedelmi keretek függvényében.

Az attitűdkutatásnak megnyugtatóan gazdag az irodalma. László János Magyar Tudományban megjelent összefoglalója szerint az 1960–70-es évek fordulóján „A behaviorizmus különböző válfajait képviselő tanuláselméleteket és a keretükben kialakított kísérleti módszereket, mondhatni, viharos gyorsasággal söpörte el az akkor már mintegy évtizede érlelődő »kognitív forradalom«. (...) Az attitűddinamikai kutatások az idő tájt minden kétséget kizáróan a szociálpszichológia tematikus súlypontját képviselték.” (László 1986, p. 790). Varga Károly a Valóságban így fogalmaz: „L. L. Thurstone több évtizedes forradalmi megállapítása óta »az attitűd mérhető«, matematikusok, pszichológusok, közvélemény-kutatók és a szociológiai módszertan szakértői a legkülönfélébb módszereket és technikákat dolgozták ki, hogy a kérdések szövegezésétől, sorrendjüktől és esetleges egyéb tényezőktől függetlenül hozzáférközhessenek a vizsgált társadalmi csoport attitűdjének igazi tartalmához és intenzitásához. [...] alig van olyan fogalom, amelybe a »terepmunkások« a metodológusok irányításával annyi empirikus munkát öltek volna, mint az »attitűdbe» (Varga 1964, p. 81). Hunyadi György a Magyar Pszichológiai Szemlében a szociális attitűd pszichológiai kutatásait foglalja össze, az „értékelő beállítódások” és „értékelő viszonyulás” kifejezéseket emlegetve (Hunyadi 1968). Csepeli György (1981): „Az attitűd az egyéni tudatnak olyan folyamata, amely a társadalmi életben az egyén tényleges vagy lehetséges cselekvéseit meghatározza” (Csepeli 1981). Ferenczi Gyula a Korunk lapjain írt definíciója szerint az attitűd tapasztalat révén szerveződött mentális és

idegi készenléti állapot, mely irányító vagy dinamikus – készlető, mozgósító hatást gyakorol az egyén reagálására mindazon tárgyak és helyzetek irányában, amelyekre az attitűd vonatkozik (Ferenczi 1986, p. 199). Halász László (1977) a Valóságban úgy véli, „az attitűd többé-kevésbé állandó reagálási mód azokra a helyzetekre, amelyekbe kerülünk. Lelki és idegrendszeri készenlét, ami közvetve vagy közvetlenül meghatározza az egyén megnyilatkozásait. Beállít a cselekvésre” (p. 62). Lakatos Gyula a Szociológiában ugyanezt úgy fogalmazza, hogy „az ember az élete során különböző tárgyakkal, helyzetekkel találkozik, ezekhez kialakul a viszonylag állandó érzelmi viszonya, a tárgyakkal történő találkozásai során többnyire azonos érzelmeket él át. Ugyanígy a tárgyakkal – egyéb feltételek jelenléte mellett – azonos módon is cselekszik. Arról van szó tehát, hogy a személyiség reakciótípusaiban kialakultak és megszilárdultak a jellemző beállítódásai (...), a személyiség aktivitásának egyik alapvető forrása az attitűdök [...] relatív összhangjának megteremtésére irányuló törekvés. [...] a konatív, kognitív és emocionális disszonancia a személyiség fejlődésének talán az egyik legfontosabb tényezője” (Lakatos 1982, p. 5 és p. 9). A környezethez való viszonyulás három dimenzióban érvényesül: kognitív, affektív és konatív reakció útján. Ha a három dimenzió ellentmondásba kerül, akkor – a konzisztencia teorémája szerint – az történik, hogy az ugyanarra a tevékenységre vonatkozó ellentmondó beállítódások között a személyiség arra törekszik, hogy ezeket összhangba hozza.

A neveléstudományban az 1990-es évek második felében nyert teret az attitűdkutatás (Csapó 2000, Takács 2001, Hardi 2004).

A kutatás

Kérdőíves attitűdkutatásomban a gyermekek városi-otthon tudatát vizsgáltam hagyományos kérdőíves felméréssel. A cikkemben bemutatott kutatás kérdőívében megjelenik ez a három dimenzió; a város kognitív képzetéről összetett, az affektív viszonyulásról egyszerű Likert-skálán, a konatív tényezőkről pedig egyedi kérdésekkel kérdeztem a gyerekeket. És a három dimenzióban kapott válaszok közel sincsenek összhangban, főképp a határon túli iskolásoknál. Feltételeztem, hogy objektív (kognitív) kérdésekben (például kicsi, természetközeli) a különböző részpopulációk különféleképp értékelik városukat, de az otthon tudat, érdeklődés, a hely szeretete, a cselekvési hajlandóság (affektív és konatív) viszonylatában hasonlóság van

közöttük. Feltételeztem azt is, hogy létezik egy „felsőbbrendű” attitűd, amely nem az objektív városra, hanem az észlelt otthon-városra irányul. Mert nem az objektív helynek van mentális töltete, hanem vetületének, a kognitív térképen.

Tételszerűen tehát a hipotézisem a következő:

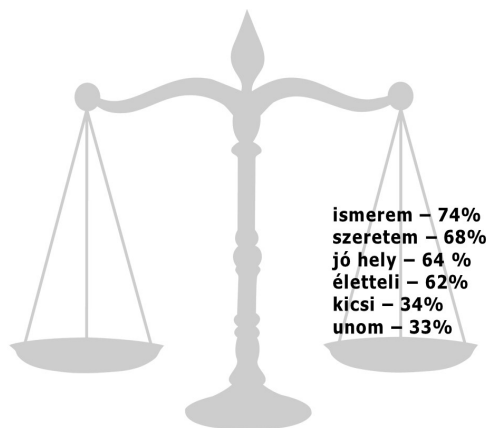
1. a 7–8. osztályos gyermekek városi-otthontudata egy meghatározóan pozitív attitűd;
2. az attitűd jól kimutathatóan eltér az egyes várostípusok között;
3. az attitűd jól kimutathatóan eltér az egyes részpopulációk között is.

Tizenöt városban (vagy fővárosi kerületben) huszonkét iskola 620 diákja töltötte ki a kérdőívet. A vizsgálat alapsokaságát a 13–14 éves általános iskolás városlakó gyermekek képezik. A városok közé bevettük három román közigazgatási határon túli település azonos korú diákjait (így összesen N=620 fő). A részpopulációk vizsgálatakor arra ügyeltünk, amit „általános szabályként szoktak elfogadni, hogy minden csoportba (cellába) legalább 20-20 személy kerüljön” (Falus 2011, p. 15). Kontrollcsoportként 6 községi iskolában is megkérdeztük a gyermekeket, így a teljes mintavétel 91%-a városlakó, 9%-a a kontrollcsoport községeiben tanul. Megállapíthatjuk, hogy a mintavétel horizontálisan is (földrajzi értelemben) és vertikálisan is igen differenciált, és bár reprezentatívnak nem nevezhető, kimondhatjuk, hogy a pedagógiai kutatások gyakorlatában ez a mintavétel széles körűnek mondható (vö. Csíkos 2004).

Globális elemzés

1. ábra

A válaszok átlaga teljes mintán a középértékhez viszonyítva

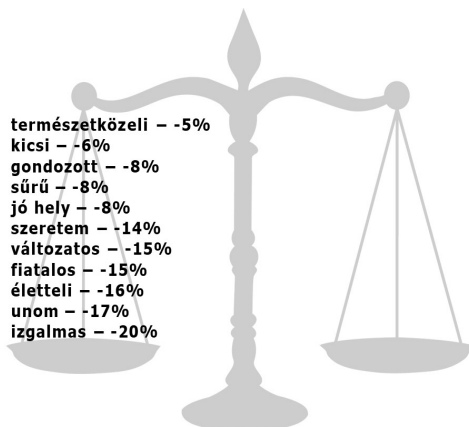
Elsőként arra voltam kíváncsi, hogy a távoli ponton élő gyermekeknek a vélekedése a teljes mintán mely kérdésekben hasonlóan optimista/pesszimista, és mely kérdésekben differenciált. A város lakó gyermekek válaszai optimista világtételekről tanúskodnak. A 14 változóból 7 kívül esik a 41–60%-os középtételekre, és mindegyik pozitív képzet. A négy affektív változóból mind a négy átlépi a +10%-os határértéket. A „jól ismerem” kérdésre adott válaszok átlaga 70% fölé emelkedik, a „szeretem” is megközelíti ezt az értéket. Az átlagok átlaga (a negatív tulajdonságok inverzként számolva) 3,97, az affektív változók esetében 4,34 a hatos skálán. Első számú hipotézisünket már ez az egy számítás igazolja: településtípustól függetlenül a gyerekek szeretik a helyet, úgy érzik, jól ismerik azt. Nem unják, mert az életteli, jó hely. (1. ábra)

Részpopulációk véleménykülönbségei

A feltételezés az volt, hogy a jó, jeles tanulóknak magasabb a városi-otthon tudatuk, mint a közepes vagy rosszabb tanulóknak, több sikerélményük van, a környezetükhöz (az élethez) való viszonyulásuk teljesebb, és az eredmény ezt markánsan bizonyította. Az egymáshoz viszonyított átlag az ábrán látható, kivétel nélkül minden kérdésben igaz, hogy a jó vagy jeles tanulók pozitívabb attitűddel bírnak, mint a közepes vagy rosszabb tanulók. Hét esetben 10%-ot is meghaladó mértékben pesszimistábbak. (2. ábra)

2. ábra

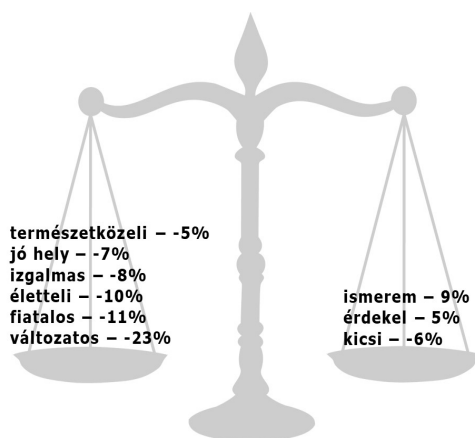
A közepes vagy rosszabb tanulók értékítélete (jó/jeles tanulók átlaga=100)

Feltételeztem, hogy az iskola kompetenciamérési eredményei és a városi-otthontudat között találunk összefüggést. Miként a jó tanuló gyerekek városi-otthontudata differenciáltabb a gyengébb tanulókénál, úgy a jó eredményeket produkáló iskolák gyermekei is magasabb otthontudatról tesznek bizonyosságot – gondoltam. Az eredmény ezt a feltételezést egyáltalán nem erősítette meg. A korreláció a városi-otthonérzet és az iskolai kompetenciaértékek átlaga között $r=0,49$.

3. ábra

A határon túli gyermekek értékítélete (magyarországi iskolák átlaga=100)

A határon túli válaszolók száma 10% (69 fő). Ez a mintavétel semmiképp nem lehet alkalmas, még iránymutatóként sem arra, hogy a határon túli magyar gyermekek városi-otthontudatára megállapításokat tegyünk. arra viszont iránymutató lehet, hogy vajon találunk-e szignifikáns különbséget a magyarországi és a határon túli gyermekek között. Az egymáshoz viszonyított értékek az ábrán láthatók, és az eredmény elég meglepő. A határon túli gyerekek sokkal kritikusabbak városukkal kapcsolatban. Csak kérdőmondat erejéig írhatjuk le: lehet, hogy Marosvásárhelyt, Kolozsvárt és Kézdivásárhelyt kevésbé érzik lakhatónak a gyerekek, mint a magyarországi városokat? (3. ábra)

Menni vagy maradni?

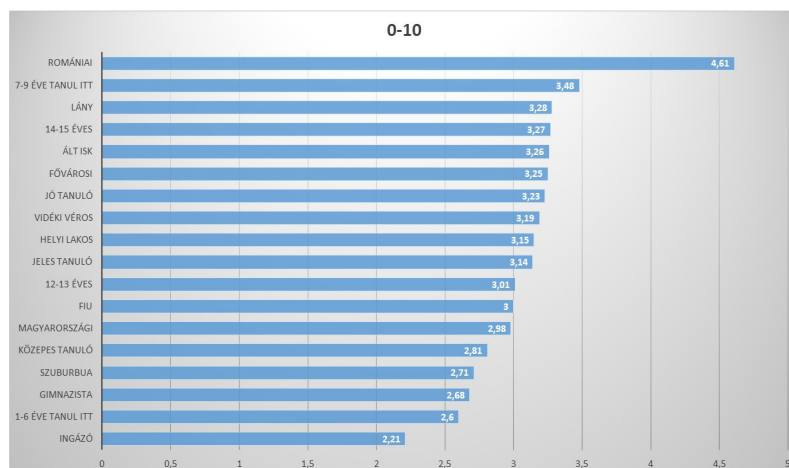
A helyben maradási hajlandóságot firtató kérdésre kapott válaszok meglepően pesszimisták. Nem várhatjuk, hogy a gyermekek a jövőbeli változásokkal kalkuláljanak. Kis túlzással mondhatjuk, hogy időben

olyan messzire kérdeztünk, mint amennyit eddig éltek. Tehát ez nem kognitív, sokkal inkább affektív kérdés: „Mennyire valószínű, hogy itt vállalsz munkát, ha felnőtt leszel? Mi a legfőbb oka, hogy ezt a pontszámot adtad?”

Az Office365 forms szoftveren keresztül 0–10 pont között lehetett pontozni (terjedelem 11). A globális átlag 3,1%! Még egyszer: az ország távoli pontjain megkérdezett 620 fő, 13–14 éves gyermekek 29% esélyt adnak arra, hogy ott akarnak élni felnőttként, ahol gyermekkorukban. A válaszok módusza nulla (0). A gyerekek 25%-a zéró esélyt ad annak, hogy azon a helyen maradjon, ahol most van. A gyermekek hatoda (107 fő) adott 6-ost vagy jobb osztályzatot, és másik hatoda (101 fő) közepes, ötös értéket (ez utóbbiak a szóbeli indoklásnál is jellemzően azt választották, hogy azért adnak közepes, mert nem tudják, mit hoz a jövőjük). (4. ábra)

4. ábra

Mennyire valószínű, hogy itt vállalsz munkát, ha felnőtt leszel?

A részpopulációk között a pár éve az iskolába járók, gimnazisták, ingázók (ez a három részpopuláció jelentős részben átfedi egymást), továbbá a közepes vagy rosszabb tanulók és az agglomeráció lakói szerepelnek az utolsó negyedben. Ez utóbbi meglepő, mert a szuburbia az a hely, amelyvagyott cél a felnőtt társadalom számára, ráadásul több kérdésben épp ők, az elővárosiak voltak a legoptimistábbak. (Logikailag igaz, hogy helyben lakva is dolgozhat a fővárosban, ahogy ezt az elővárosok nagy népessége

teszi, de a szóbeli indoklások között senki sem volt, aki az ingázásra utalt volna.) A gimnazisták elvagyódása ugyancsak figyelmet érdemel, mert a hat- és nyolcosztályos gimnáziumok tanulói válogatott közösség. Külön érvelés nélkül is elfogadhatjuk, hogy a legjobbak kerülnek ezekbe a gimnáziumokba, és ki lehet mondani, ők egyfajta elit. Ezek a gyerekek nagyobb valószínűséggel kerülnek jobb társadalmi pozícióba, lesznek képzettebb, a munkaerőpiacon értékesebb munkavállalók.

Az első negyed is tanulságos. A lányok inkább kötődnek az otthonhoz, a fiúk inkább költöznének. Ez nem tűnik váratlanak/meglepőnek, ám itt csak 13–14 évesekről beszélünk. A legváratlanabb a romániai fiatalok válasza. 4,61-es középértékkel vezetik a sort, az átlagot 40%-kal felülmúlva. (Ám ez még mindig nem éri el a maximális érték felét.) Korábban bemutatottam, hogy ők mindenben látványosan rosszabb attitűddel rendelkeznek, ebben a kérdésben viszont a legnagyobb mértékben tanúskodnak a helyben maradásról mint jövőképről.

A második kérdésre, hogy miért adta ezt az osztályzatot, ugyancsak tanulságosak a válaszok. A leggyakoribb érvek a következők:

✦ A „legsúlyosabb” érv az, hogy „külföldön képelem a jövőmet”. A gyermekek minimum 14%-ának kimondott célja elköltözni az országból. Megismételve, a vizsgált 620 fő, 13–14 éves gyermek 14%-a el akar költözni Magyarországról! Több gyermek úgy fogalmazott, hogy „nem Magyarországon akarok dolgozni”, értsd: nem egy másik hely vonzza, hanem ez a hely taszítja őket.

✦ A válaszadók nagy csoportja egyszerű választ adott: „nem itt képelem a jövőmet”. Ez a válasz nem jelenti azt, hogy az ország elhagyására gondolnak, de nem is zárja ki. Lehet, hogy vannak köztük, akik csak a fogalmazás vagy az óvatosság miatt adtak enyhébb választ.

✦ Sokan a munkalehetségre hivatkoztak: „mert itt nincs munkahely”. Ezt a részt abba az irányba gondolhatjuk tovább, hogy 13–14 évesen a gyerekek valóban tisztában vannak a munka világával? Ez a kérdésekre adott válaszokból nem derül ki, privát elméletem csupán, hogy a gyerekek jó részénél nem a munkahely, hanem a pénzkereset szerepel az életcélok között, és a munka világáról annyit tud, hogy látható környezetében az emberek nem keresnek annyi pénzt, mint amennyit ő szeretne. Továbbmenve, azt látja környezetében, hogy a felnőttek nem szeretik a munkát, amelyet végezniük kell, és „köszönik, ők ebből nem kérnek”.

Helyi aktivitás?

5. ábra

Jó volna egy játékos, vetélkedős séta a környéken?

Úgy gondolom, a városi-otthonérzéshez hozzátartozik, hogy a gyermek szívesen vesz részt egy helyismereti játékban: „Jó volna egy játékos, vetélkedős séta a környéken?”

A kérdés kicsit sugalmazó, másfelől viszont nem szerepel benne, hogy tanórai sétáról volna szó. Nem érezheti a válaszadó, hogy „kiváltja” a tantermi tanulási környezetet, inkább asszociálhat szabadidős tevékenységre. Ötfokozatú skálán kellett értékelniük, a cybervilágban legelterjedtebb csillagok odaítélésével (☆☆☆☆). A feltételezés pozitív, négyes körüli eredmény volt. A válaszadók országos mintán 3,99-es osztályzatot adtak, és ez megfelel a várakozásnak, figyelmet érdemel ugyanakkor, hogy a gyermekek egy része hármas vagy rosszabb osztályzatot adott. Földrajzi vetületben figyelemre méltó, hogy az utolsó helyen a szuburbia iskolái láthatók, míg a fővárosiak az első negyedben vannak, a sort pedig a határon túli iskolák vezetik. Mindez azért meglepő, mert más kérdésekben az agglomerációsok vezetnek a sort, a határon túliaknak pedig épp fordítva, negatív az attitűdjük. „A konatív kérdésekre adott válaszok – „érdekel a városom”, „nem költözöm el”, „jó volna a helyi aktivitás” – differenciálják a városi-otthontudatukra vonatkozó képet. (5. ábra)

Az attitűdvizsgálat eredményei összefoglalva

A kérdőíves attitűdvizsgálat öt hipotézist kutatott, a kérdésekből pedig számos részhipotézis adódott. Ezek mindegyikét bemutatni itt nem lehet, a leg-

lényegesebb elemeket emeltem ki. Összességében a részeredmények megerősítik a fő hipotézist, azzal kiegészítve, hogy a különbségek nem annyira az objektív környezetből, mint inkább a település viszonylagos helyzetéből adódnak (érezelt környezet). Az agglomeráció települései a fővároshoz képest, a vidéki városok pedig a főváros távolsága, illetve a rurális környezethez visszanyúlva jelennek meg. A határon túli települések válaszai okoztak meglepetéseket. Bár kognitív és affektív kérdésekben is az ő véleményük a leghangolóbb, a konatív kérdésekben (érdeklődés, séta, helyben maradás) kimagaslóan pozitívabbak a magyarországi városlakóknál.

Mindezek eredőjeként megállapíthatjuk, hogy az említett hipotézisek közül az első és a harmadik reális volt. A városlakó gyerekek városi-otthontudata pozitív, a kérdésekre közepesnél jobb osztályzatokat adtak. A várostípusok közötti különbségek jól kirajzolódtak.

A második feltételezés csak részben igazolódott. A város valós tulajdonságára vonatkozó kognitív területeken valóban nagyobb a differencia, és a kevésbé konkrét affektív attitűd részekben kisebb, azonban nem várt eredmény, hogy a két konatív kérdésre (helyben maradás és helyi aktivitás) nem voltak annyira pozitívak, mint az affektív kérdésekben. Sőt, a „jövőben itt vállalom munkát (vagy elköltözöm)” kérdésben rendkívül alacsony volt a gyerekek szándéka a helyben maradásra. Csupa „szépet és jót” mondtak a városokról, közben nagy bizonyossággal állítják, hogy nem itt képzelik a jövőjüket.

A negyedik hipotézis jellemzően, de nem minden részletében, beváltotta a feltételezést, a részpopulációk között találunk említésre méltó különbségeket. A rosszabb tanulók véleménye lehangolóbb, ezeknek a gyerekeknek nagyobb szükségük volna a városi-otthontudatukat erősítő aktivitásra, a mintaprojektre.

Az ötödik hipotézis, amely a kontrollcsoport községekre vonatkozott, meglepetést okozott. A községi gyermekek lehangoló, elítélő véleménye erősebb, mint gondoltuk, az eredmény alulmúlja várakozásunkat. A kutatás végére megfogalmazódott, hogy a községi településeknek nagyobb szükségük volna a helyismereti sétákra, mint a városiaknak.

Irodalom

Csapó B. 2000: A tantárgyakkal kapcsolatos attitűdök összefüggései. Magyar Pedagógia, 2000/3.

Csikos Cs. 2004: Empirikus pedagógiai vizsgálatok optimális mintanagyságának meghatározása. Magyar Pedagógia, 104. évf. 2. szám

- Csepeli Gy. 1981: A szociálpszichológia vázlatja. NPI (Népművelési Propaganda Iroda)
- Falus I. 2011: A pedagógiai kutatás metodológiai kérdései. In Falus Iván, Tóth István-né Környei Márta, Bábosik István, Réthy Endréné, Szabolcs Éva, Nahalka István, Csapó Benő, Mayer Miklósné, Nádasi Mária (2011): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó, Budapest
- Ferenczi Gy. 1986: A tudomány- és oktatásügyi kongresszus szellemében. A pedagógiai ráhatás struktúrája. Korunk, 1986/3.
- Halász L. 1977: A helyzet hatalma. Valóság, 20. évf., 1977/1.
- Hardi J. 2004: Általános iskolás tanulók attitűdje és motivációja az angol mint idegen nyelv tanulására. Magyar Pedagógia, 2004/2.
- Hunyadi Gy. 1968: A szociális attitűd és a társadalomszemlélet pszichológiai kutatása. Magyar Pszichológiai Szemle, 1968/3.
- Lakatos Gy. 1982: A motivációs konfliktusok és a személyiség harmóniájának értelmezéséhez. Szociológia, 1982/1.
- László J. 1986: Az attitűdöktől a társas-társadalmi viselkedés megismeréséig. Magyar Tudomány, 1986. 31. kötet
- Takács V. 2001: Tantárgyi attitűdök struktúrája, Magyar Pedagógia, 2001/3.
- Varga K. 1964: Értékvizsgálatok a szociológiában. Valóság 1964/4.

Т– 32 Соціально-географічні процеси в Східно-Центральній Європі: проблеми, тенденції, напрями. Збірник наукових робіт Міжнародної наукової географічної конференції «Соціально-географічні процеси в Східно-Центральній Європі: проблеми, тенденції, напрями», Берегове, 26–27 березня 2020 року. Том 1 / Редакційна колегія: Олександр Бергхауер, Лорант-Дейнеш Давід, Мирослав Дністрянський, Дюло Фодор, Лівія Гергей, Шандор Генці, Тібор Іжак, Андрій Моца, Стефан Молнар Д., Йосип Молнар, Тібор Нодь, Наталія Олаг, Гейзо Папп, Еники Шаш, Галина Щука, Атілла Товт, Тімео Вінце, Ольга Вірван – Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2020. – 384 с. (угорською, українською та англійською мовою)

ISBN 978-617-7868-12-4

ISBN 978-617-7868-13-1 (Т. 1)

Двотомний збірник містить матеріали доповідей міжнародної наукової географічної конференції «Соціально-географічні процеси в Східно-Центральній Європі: проблеми, тенденції, напрями», яка мала відбутися 26–27 березня 2020 року в Закарпатському угорському інституті ім. Ф. Ракоці ІІ (м. Берегове), однак через епідемію коронавірусу та запровадження карантину була відкладена.

УДК: 911.3(4-11)(4-191.2)

Наукове видання

СОЦІАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ
В СХІДНО-ЦЕНТРАЛЬНІЙ ЄВРОПІ: ПРОБЛЕМИ,
ТЕНДЕНЦІЇ, НАПРЯМИ

Міжнародна наукова географічна конференція
Берегове, 26–27 березня 2020 року

Збірник наукових робіт

Том 1

2020 р.

Редакційна колегія:

*Олександр Бергхауер, Лорант-Дейнеш Давід, Мирослав Дністрянський,
Дюло Фодор, Лівія Гергей, Шандор Генці, Тібор Іжак, Андрій Моца,
Стефан Молнар Д., Йосип Молнар, Тібор Нодь, Наталія Олаг, Гейзо Папп,
Еники Шаш, Галина Щука, Атілла Товт, Тімео Вінце, Ольга Вірван*

Технічне редагування:

Олександр Добош

Верстка:

Вікторія Товтін, Мелінда Орбан, Олександр Добош

Коректура:

Беатрікс Пустой-Тарці, Едіна Шін, Олександр Кордонець, Томаш Врabelь

Обкладинка:

Стефан Молнар Д.

Відповідальні за випуск:

Льдіко Орос, Олександр Добош

Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88 000. Електронна пошта: print@rik.com.ua

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року*

Підписано до друку 28.07.2020. Шрифт «Times New Roman».
Папір офсетний, щільністю 80 г/м². Ум. друк. арк. 31,0. Формат 70x100/16.
Замовл. №1861/1. Тираж 300.